

Prof. Dr.
Emine YAZICIOĞLU

Prof. Dr.
Zehra ŞEKER ÖĞÜZ

SİGORTA HUKUKU

Gözden Geçirilmiş 5. Baskı

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2022

EYLÜL 2022

ISBN: 978-975-368-770-6

BASKI

Kiraz Medya Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Matbaacı Sertifika Numarası: 40162

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Topyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718

(212) 850 0 359

Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com
bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

5. BASIYA ÖNSÖZ

Sigorta Hukuku kitabının dördüncü basısının tükenmesi üzerine beşinci basının yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu basıda, mevzuatta meydana gelen değişiklikler kitaba işlenmiş, konu anlatımlarının sonuna yeni tablolar eklenmiştir.

Kitabın yayına hazırlanması sürecindeki değerli yardımları için Araş. Gör. Murat AYDIN'a, Filiz Kitabevi'nin sahibi Oğuzhan ORUÇ'a ve titiz çalışmasıyla kitabı basıma hazırlayan Zeynep ORUÇ TATLI'ya teşekkür ederiz.

Beyazıt, Eylül 2022

Prof. Dr. Emine YAZICIOĞLU

Prof. Dr. Zehra ŞEKER ÖĞÜZ

İÇİNDEKİLER

4. BASIYA ÖNSÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR	XV

Ş1. SİGORTA KAVRAMI, SİGORTA HUKUKUNUN KONUSU VE KAYNAKLARI..... 1

I. SİGORTANIN TANIMI VE UNSURLARI.....	1
II. SİGORTANIN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ	1
III. SİGORTA SİSTEMİ	4
IV. SİGORTANIN İŞLEVLERİ	5
V. SİGORTACILIĞIN TEMEL ÖZELLİKLERİ	6
1. Sigortacılık, Bilimsel ve Teknik Esaslara Dayanan Bir Faaliyettir... 6	
2. Sigortacılık, Yasal Olarak Düzenlenmesi ve Denetlenmesi Zorunlu Olan Bir Faaliyettir	7
3. Sigortacılık, Ulusal Sınırları Aşan Bir Faaliyettir.....	10
VI. SİGORTAYI SOSYAL SİGORTADAN AYIRAN UNSURLAR	10
VII. SİGORTA HUKUKUNUN KONUSU VE KAYNAKLARI	11
1. Sigorta Hukukunun Konusu.....	11
2. Sigorta Hukukunun Kaynakları	12
2.1. Sigorta Hukuku Mevzuatı	12
2.2. Sigorta Genel Şartları.....	13

Ş2. SİGORTACILIK FAALİYETLERİNİN DÜZENLENMESİ VE DENETLENMESİ

Ş2.1. SİGORTACI VE REASÜRANS ŞİRKETLERİ	16
I. SİGORTA VE REASÜRANS ŞİRKETLERİNİN KURULMASINA İLİŞKİN ESASLAR	16
1. Tip Sınırlandırılması.....	16
2. Faaliyet Alanının Sınırlandırılması.....	16
3. Branş Sınırlaması.....	18
II. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN KURULMASINDAN ÖNCE ALINMASI GEREKEN İZİN KOŞULU.....	19

III. ŞİRKETLERİN SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER	23
1. Kurucuların Sahip Olması Gereken Özellikler	23
2. Hisse Senetlerinin Özelliği.....	24
3. Sermaye Tutarına İlişkin Düzenleme.....	24
4. Holding Bünyesinde Faaliyet Gösterecek Sigorta Şirketlerinde Aranan Özellikler	25
5. Kooperatif Esasına Göre Yapılanan Şirketlerin Sahip Olması Gereken Özellikler	26
6. Yabancı Sigorta Şirketlerine İlişkin Düzenleme	26
IV. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN FAALİYETE GEÇMESİNE İLİŞKİN ESASLAR	27
1. Ruhsat Alınmasına İlişkin Koşulların Değerlendirilmesi	27
2. Şirketin Kurulmasından İtibaren Bir Yıl İçerisinde Ruhsat Başvurusunda Bulunulmasının Zorunlu Olması.....	27
3. Ruhsat Başvurularının Değerlendirilmesindeki Esaslar.....	28
V. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN ÇALIŞMA ESNASINDA KONTROLÜ	30
1. Şirketlerin Uymakla Yükümlü Olduğu Esaslar	30
1.1. Teknik Karşılık ve Teminat Ayırma Yükümlülüğü.....	30
1.2. Şirket Hesaplarının Tutulması, Denetimi ve İlanına İlişkin Esaslar	31
1.3. Aktif Azaltıcı İşlem Yasağı	33
1.4. İntifa ve Oy Haklarına İlişkin Esaslar	34
1.5. Esas Sözleşme Değişiklikleri.....	35
1.6. İç Kontrol Sisteminin Kurulması.....	36
2. Çalışma Esnasında Denetim Yetkisi	36
2.1. Genel Olarak.....	36
2.2. Şirketin Mali Bünyesinin Güçlendirilmesi	37
3. Sigorta Sözleşmesine İlişkin Yetkiler	40
3.1. Sigorta Genel Şartlarının Düzenlenmesine İlişkin Esaslar	40
3.2. Tarife ve Teminat Tutarlarının Belirlenmesine İlişkin Esaslar	43
VI. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN SONA ERMESİNDE DENETİM YETKİSİ	45
1. Tasfiye, Birleşme, Devir, Portföy Devri ve İflas.....	46
2. Ruhsatın İptali	47
3. Ruhsat İptaline İlişkin SK m. 7 Düzenlemesi.....	48
§2.2. SİGORTA ARACILARI	50
I. SİGORTA ACENTESİ	53

1. Tanım	53
2. Türleri.....	54
3. Sigorta Acentelerinin Denetimi	54
3.1. Faaliyete Başlamada Denetim	55
3.1.1. Genel Olarak.....	55
3.1.2. Sigorta Acenteliği İzni (Uygunluk Belgesi) Verilmesi..	56
3.2. Faaliyet Sırasında Denetim.....	57
3.2.1. Şube Açma.....	57
3.2.2. Başka İşle İstihgal Yasağı.....	57
3.3. Acentelik İlişkinin Esasları	58
3.3.1. Acentelik Sözleşmesi ve Acentelik Yetkisi Verilmesi ..	58
3.3.2. Acentenin Sigorta Poliçesi Düzenleme ve Prim Tahsil Etme Yetkisi	59
3.3.3. Acentenin Diğer Yetkileri.....	60
3.3.4. Sigortacının Hak Sahibine Yapması Gereken Ödemeyi Acenteye Yapması.....	60
3.3.5. Sigorta Acentesinin Diğer Yükümlülükleri	60
3.3.6. Acentenin Ücret (Komisyon) Hakkı	61
3.3.7. Acentelik İlişkinin Sona Ermesinin Sonuçlarına İlişkin SK Düzenlemeleri	62
(i) Yapılmış ve Kısa Sürede Yapılacak İşler İçin Komisyon Hakkı	62
(ii) Denkleştirme (Portföy Tazminatı) Talep Hakkı	63
II. SİGORTA/REASÜRANS BROKERİ.....	65
1. Tanım	65
2. Faaliyete Başlamada Denetim	65
2.1. Ruhsat Koşulları	65
2.2. Ruhsat Verilmesi	68
2.3. Yurt Dışında Kurulu Brokerler.....	68
3. Faaliyet Esnasında Denetim	68
4. Ruhsat İptali	69
5. Brokerin Müşteri (Olası Sigorta Ettiren/Sigortacı) ile İlişkisi	70
6. Broker ile Sigortacı/Reasürör Arasındaki İlişki	72
§3. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, ÖZELLİKLERİ, KURULMASI, TARAFLARI VE UNSURLARI.....	73
I. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, UNSURLARI VE ÖZELLİKLERİ	74
1. Tanım	74
2. Özellikleri.....	75

3. Uygulanacak Hükümler.....	75
4. Sözleşmenin Unsurları	75
4.1. Sigortanın Konusu	75
4.2. Riziko	76
4.2.1. Kavram.....	76
4.2.2. Sigortalanan Riziko.....	76
II. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI	78
1. Genel Olarak	78
2. Sözleşmenin Temsilci Vasıtasıyla Akdedilmesi.....	80
III. SİGORTA TÜRLERİ	82
1. TTK Uyarınca Sigorta Sözleşmelerinin Sınıflandırılması.....	82
2. Doktrinde Yapılan Sınıflandırmalar	84
2.1. Zarar Sigortası – Meblağ Sigortası	84
2.1.1. Zarar Sigortaları.....	84
2.1.2. Meblağ Sigortaları	85
2.2. Zorunlu Sigorta – İsteğe Bağlı Sigorta	86
2.3. Malvarlığı Sigortaları – Şahıs Sigortaları	86
IV. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI VE İLGİLİLER.....	87
1. Sözleşmenin Tarafları	87
1.1. Sigortacı	87
1.2. Sigorta Ettiren.....	87
2. İlgililer	88
2.1. Hayat Sigortalarında.....	88
2.1.1. Sigortalı (Riziko Şahsı).....	88
2.1.2. Lehtar (Sigortadan Yararlanacak Şahıs)	89
2.2. Zarar Sigortalarında.....	90
2.2.1. Sigortalı.....	90
2.2.2. İpotekli Alacaklı.....	90
2.2.3. Zarar Gören	91
2.2.4. Sınırlı Ayni Hak Sahibi.....	91
V. ZORUNLU SİGORTALAR.....	92
1. Sözleşme Yapılması Zorunluluğu.....	92
1.1. Zorunlu Sigorta Sözleşmelerinin Kurulmasının Denetlenmesi. 94	
1.2. Güvence Hesabı	96
2. Sözleşmenin Türkiye’de Yapılması Zorunluluğu ve İstisnaları	98
VI. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN ÖZEL GÖRÜNÜM BİÇİMLERİ.....	99
1. Abonman Sözleşmesi.....	99

2. Geçici Sigorta Himayesi	99
3. Birleştirilmiş Sözleşmeler	100
4. Geçmişe Etkili Sigorta Sözleşmeleri.....	100
§4. SİGORTA SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN	
YÜKÜMLÜLÜKLERİ	103
I. TARAFLARIN SÖZLEŞMENİN KURULMASINDAN ÖNCEKİ	
YÜKÜMLÜLÜKLERİ	103
1. Sigortacının Bilgilendirme (Aydınlatma) Yükümlülüğü.....	103
1.1. Genel Olarak	103
1.2. Bilgilendirme Yükümlüsü	105
1.3. Bilgilendirme Muhatabı	106
1.3.1. Sözleşmenin Akdinden Önce	106
1.3.2. Sözleşmenin Akdinden Sonra	107
1.4. Bilgilendirmenin Kapsamı.....	107
1.4.1. Sözleşme Öncesi	107
1.4.2. Sözleşme Süresince.....	108
1.5. İfa Şekli	108
1.5.1. Sözleşme Öncesi	108
1.5.2. Sözleşme Süresince.....	109
1.6. İfa Zamanı	110
1.6.1. Sözleşmenin Akdinden Önce	110
1.6.2. Sözleşmenin Akdinden Sonra	110
1.7. Yükümlülüğün İhlali	113
1.7.1. TTK Düzenlemesi.....	113
1.7.1.1. Sigorta Ettirenin Hangi Halde İtiraz	
Edebileceği	114
1.7.1.2. Ondört Günlük Sürenin Ne Zaman İşlemeye	
Başlayacağı.....	115
1.7.1.3. İtirazın Şekli	115
1.7.1.4. Süresinde İtiraz Edilmesinin Anlamı ve	
Sonucu	115
1.7.1.5. Süresinde İtiraz Edilmemesinin Anlamı ve	
Sonucu	117
2. Sigorta Ettirenin Sözleşme Öncesi İhbar Görevi.....	121
2.1. Genel Olarak Sözleşme Öncesi İhbar Görevi ve Yerine	
Getirilmesi	122
2.2. İhbar Görevinin Yükümlüsü.....	122
2.3. İhbarın Muhatabı	123
2.4. İhbarın Yapılması Gereken Zaman.....	123

2.5. İhbarın İçeriği	123
2.6. İhbarın Yöntemi	125
2.7. Sözleşme Öncesi İhbar Görevinin İhlali ve Yaptırım Sistemi	128
2.7.1. Yaptırım Sistemi	131
2.7.1.1. Sigortacının İhlalin Varlığını Rizikonun Gerçekleşmesinden Önce Öğrenmesi	131
2.7.1.2. Rizikonun Gerçekleşmesinden Sonra İhlalin Öğrenilmesi	132
(i) Kasten İhlalin Tespiti Halinde	133
(ii) İhlalin Kasten Gerçekleştirilmediğinin Tespiti Halinde	134
2.7.2. Yaptırımın Uygulanamayacağı İhtimaller	134
2.7.2.1. Cayma Hakkının Kullanılmasından (Yaptırımın Uygulanmasından) Açıkça veya Zımnen Vazgeçilmesi	135
2.7.2.2. Caymaya Yol Açan İhlale Sigortacının Yol Açması	135
2.7.2.3. Sigortacı, Sorularından Bazılarını Cevapsız Bırakıldığı Hâlde Sözleşmeyi Yapması	135
3. Hayat Sigortası Sözleşmelerinde Özel Düzenleme	136
II. TARAFLARIN SÖZLEŞMENİN KURULMASINDAN SONRAKİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ	137
1. Sigortacının Poliçe Düzenleme ve Verme Yükümlülüğü	137
2. Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri	140
2.1. Prim Ödeme Borcu	141
2.1.1. Ödeme Zamanı, Şekli ve Yeri	142
2.1.2. Primin Ödenmemesinin Sonuçları	144
2.1.2.1. Primin veya İlk Taksitinin Ödenmemesinin Sonuçları	144
2.1.2.2. Primin Sonraki Taksitlerinin Ödenmemesinin Sonuçları	145
2.1.2.3. Hayat Sigortası Sözleşmelerinde Sonraki Primin Ödenmesinde Temerrüdün Sonuçları	148
(i) Sigorta Sözleşmesinden Ayrılma (TTK m. 1500)	148
(ii) Sigorta Ettirenin Sigortacıdan Ödünç İsteme Hakkı (TTK m. 1501)	149
(iii) Prim Ödemeden Muaf Sigorta (TTK m. 1502)	149
2.2. Rizikoyu Ağırlaştırılmama Görevi	151

2.2.1. Rizikonun Ağırlaştığını İhbar Görevi	151
2.2.2. Yaptırıma İlişkin Hükümler	152
2.2.2.1. Genel Olarak	152
(i) İhlalin Rizikonun Gerçekleşmesinden Önce Öğrenilmesi	152
(ii) İhlalin Rizikonun Gerçekleşmesinden Sonra Öğrenilmesi	153
(iii) Yaptırım Uygulanmayacak Haller	154
2.2.2.2. Hayat Sigortası Sözleşmelerinde Yaptırım.....	154
III. TARAFLARIN RİZİKONUN GERÇEKLEŞMESİNDEN SONRAKİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ	157
1. Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri	157
1.1. Rizikonun Gerçekleştiğini İhbar Görevi.....	157
1.1.1. İhbarın Yükümlüsü	157
1.1.2. İhbarın Süresi.....	157
1.1.3. Görevin İhlalinin Yaptırımı	157
1.2. Bilgi Verme ve Araştırma Yapılmasına İzin Verme Yükümlülüğü	159
1.3. Zararı Önleme, Azaltma ve Sigortacının Rücu Haklarını Koruma Yükümlülüğü	160
2. Sigortacının Ödeme Yapma Borcu.....	162
2.1. Genel Olarak	162
2.2. Himaye Borcunun Genel Sınırları	163
2.2.1. Sigorta Bedeli	163
2.2.1.1. Kavram	163
2.2.1.2. Sigorta Bedelinin Belirlenmesi.....	163
2.2.2. Sigorta Değeri.....	164
2.2.3. Sigorta Zararı.....	164
2.2.4. Aktif Zarar Sigortalarında Sigorta Değerinin Belirlenmesinde Özel Durum (Takseli Sigorta) ve Sigorta Bedelinin Sigorta Değerine Eşit Olmamasının Sonuçları.....	165
2.2.4.1. Takseli Sigorta.....	165
2.2.4.2. Menfaat Değeri Altında Sigorta (Eksik sigorta).....	166
2.2.4.3. Aşkın Sigorta.....	166
2.3. Teminat Kapsam ve Koşullarının Belirlenmesi.....	167
2.4. Sigortacının Tazminat veya Bedel Ödeme Borcunu İfa Zamanı	168
2.5. İspat Yükünün Dağılımı	171

2.6. Sigortacının Ödeme Yapma Borcunun İfasında İzlenen Usul	172
2.7. Rizikonun Gerçekleşmesindeki Kusurun Sigortacının Ödeme Yapma Borcuna Etkisi	173
2.8. Türk Ticaret Kanununda Zamanaşımı Düzenlemesi	176
2.8.1. Genel Olarak	176
2.8.2. TTK'nun 1420. ve 1482. Maddelerinin Uygulama Alanının Belirlenmesi	177
2.8.2.1. İki Yıllık Zamanaşımı Süresinin Uygulanacağı Taleplerin Kapsamının Belirlenmesi	178
2.8.2.2. Altı ve On Yıllık "Üst" Zamanaşımı Sürelerinin Uygulama Alanının Belirlenmesi	178
2.8.3. Zamanaşımı Sürelerinin Başlamasına İlişkin Esaslar ..	179
2.8.3.1. İki Yıllık Zamanaşımı Süresinin Başlama Anının Belirlenmesi	179
2.8.3.2. Altı Yıllık Zamanaşımı Süresinin Başlaması ..	181
2.8.3.3. Sorumluluk Sigortalarında On Yıllık Üst Sürenin Başlamasına İlişkin Esaslar	181
2.8.4. Sorumluluk Sigortalarında İki ve On Yıllık Süreler Arasındaki İlişki	181
2.8.5. Zamanaşımı Süresinin İşlemesine ve Sona Ermesine İlişkin Esaslar	182
2.8.5.1. Zamanaşımının Durması	182
2.8.5.2. Zamanaşımının Kesilmesi	183
§5. BİRDEN ÇOK SİGORTA	185
I. Müşterek Sigorta	185
II. Çifte Sigorta	186
III. Kısmi Sigorta	188
§6. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ	191
I. Sözleşme Süresinin Sona Ermesi	191
II. Tarafların Anlaşarak Sözleşmeyi Sona Erdirmesi (İkâle)	191
III. Rizikonun Gerçekleşmesi	191
IV. Tarafların Acze Düşmesi (TTK m. 1417)	192
V. Sigortacının İflas Etmesi	193
VI. Sigorta Edilen Menfaatin El Değiştirmesi	193
§7. SİGORTACININ KANUNİ HALEFİYETİ	195
I. Sigortacının Kanuni Halefiyeti ve Amacı	195
II. Halefiyet Şartları	196

1. Sigorta Tazminatının Ödenmiş Olması	196
2. Sigortalının Gerçekleşen Zarardan Dolayı Sorumlulara Karşı Dava Hakkına Sahip Olması	197
III. Kanuni Halefiyete Dayanan Rücu Hakkının, Hakkın İleri Sürülebileceği Kişi (Hakkın Muhatabı) Bakımından Sınırlandırılması	200
IV. Sigortalının Bakiye Zararı İçin Tazminat Talep Hakkını Koruması	200
V. Rücu Hakkının Sigortalı Aleyhine Kullanılıp Kullanılmayacağı Sorunu	201
VI. Düzenlemenin Emredici Niteliğinin Anlamı	201
VII. Sorumluluk Sigortalarında Sigortacının Kanuni Halefiyeti	202
VIII. Sigortacının Kanuni Halefiyetinin İhlal Edilmesinin Sonuçları.....	203
§8. SİGORTA TAHKİMİ	205
I. Sigortacılık Tahkimine Başvuru Koşulları.....	205
II. Sigorta Tahkimine Başvurunun Gerçekleştirilmesi	206
III. İnceleme ve Tahkim Yargılamasının Yapılmasına İlişkin Esaslar ...	206

KISALTMALAR

Bkz.	: Bakınız
BESHY	: Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelik
BESK	: 6432 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu
E.	: Esas
eTTK	: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
FHİMSY	: Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği
GHY	: Güvence Hesabı Yönetmeliği
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HD.	: Hukuk Dairesi
HUAK	: 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
K.	: Karar
KK	: 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu
m.	: Madde
MASSY	: Sigortacılık Kapsamında Değerlendirilecek Faaliyetler ve Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik
SSBiY	: Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik
ÖSSY	: Özel Sağlık Sigortaları Yönetmeliği
SAY	: Sigorta Acenteleri Yönetmeliği
SRBY	: Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği
SK	: 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TKHK	: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TSRB	: Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTK-YUK	: 6103 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun

